

Szilánkok

Fölnőtté válásom történetéből

7.

1939-ben született, művészettörténész. Legutóbbi írását 2008. 2. számunkban közöltük.

Váradról nem volt szó. A szervezők egyedül Kolozsvár és környéke műemlékeinek bejárását ígérték. Már visszaúton — utolsó romániai pihenőként — az autóbusz Nagyváradon, egy Kőrös parti parkolóban állt meg. Vasárnap volt, az idő dél felé járt. Néhányan — *ha már itt vagyunk* — siettek megnézni a barokk székesegyházat és a híres kanonoksort, mások éttermet kerestek. Én egyedül, a folyóparton lassan-lassan a Szent László tér felé sétáltam. Nem igazán tudtam, mit akarhatnék. *Benézhetnék az Ady Múzeumba, de talán nyitva sincs. Vagy a Bémer térre, mégis ennék valamit a sarki vendéglőben.* Aztán váratlan elhatározással a templomba tértem. Milyen furcsa, mennyi emlékem van arról, hogyan édesapáékkal ballagunk végig a téren: várakozunk, gyerekek, unatkozva, már mise után, a kinti a napsütésben ismerősökkel beszélgető felnőttekre; végre csak mégis elindulunk, s együtt, húgommal és szüleimmel egymás kezét fogva megyünk — az otthoni ebéd előtt — át a hídon, az Erika cukrászdába. De a templomról magáról szinte semmi. Egyedül, hogy Mári nénémmel álltunk sok-sok ember, *nénik-bácsik* között, s egyszerre fölfedeztem lábam előtt a padozat részét. Emlékszem az erőfeszítésre, ahogyan nekiveselkedtem. És sikerült! Mári és a körülöttem állók csak a csattanásra figyeltek oda, amikor az ügyel-bajjal fölállított kőlapot visszalöktem helyére. Hogy beléptem, épp véget ért az áldoztatás. A sűrű embertömegben megállva, még láttam az ismerős mozdulatokat, ahogyan az üres kelyhet törli a pap. Behunyta szemmel *Miatyánkot* mondtam magamban, s térdet hajtvá készültem elmenni, amikor az atya — nekem váratlanul — köszönetet mondott, hogy a plébános vendégként mondhatott itt misét. Végighallgattam, s maradtam a *Himnusz*nál is. Akkor eredek el a könnyeim. Lehajtott fejjel, tenyerembe temetkezve álltam, nem tudom meddig. Amikor fölnéztem, már senki sem volt körülöttem.

Hatodik általános végén, a tanévzáró előtt magyartanárom korábbi iskolámba, a közeli Irányi utcába küldött (ott korábban kezdtek az ünneplést), nézném meg, *éneklík-e ott a Himnusz*t? Nem kellett magyaráznia, miért: boldogan lettem társa a konspirációban. Jött idő, hogy máshol nem — mint a *Szózatot* is —, egyedül csak a templomban énekelhettük; talán nem tiltották be, csak *elhagyták*, megfeledeztek róla. A forradalom napjaiban a nemzeti tudat föltámadásának szimbólumaként harsant föl mindkettő az utcán. Ötvenhat szilveszterén éjfélkor kapcsoltuk vissza a rádiót Szabad Európáról, *csak a Himnuszra*. Ott álltunk, könnyesen mindannyian, édesanya, apa, nagymama, Jancsi, Kiseri, meg

Consoláta kedvesnővér, aki a rend fölözlatása óta élt velünk. Csak Áronka csodálkozott, nem értette, *mi ez? miért?* Aztán megint, évtizedekkel később Fehérvárott, nyolcvankilenc októberében, a rádióközvetítésére összegyűlt barátok körében, kezünkben pezsgőspohárral, *a KÖZTÁRSASÁG* kikiáltásakor.

Imádkozni a Fő utcán tanultam meg. Persze, gyerekként imádkoztunk otthon, az óvodában, eleinte, még az államosítás előtt, az iskolában is. Nem hangosan, de magamban azért ellenkezve, készülve az unalomra, ültem be Cirilla nővér kedvéért egy-egy délután a zárda kápolnájába. A monoton zsolozsma valahogy mégis, mindig megragadott, mint később is néha, a vatikáni adót hallgatva. Kamasz éveimben vasárnaponként zsebemben a Weöres Sándor fordításában megjelent *Lao-ce* kötettel jártam templomba. Néha blicceltem is, nem éreztem az egésznek a *szokásnál* nagyobb fontosságát, bár *istentagadó* azért nem lettem. A zárkában olvastam, válogatás nélkül bármely könyvet, amelyet az örök éppen beadtak, vagy beszélgettem, vigasztaltam néha teljesen összeroppanó társamat. És egyszer csak észrevettem magam, hogy imádkozom. Nem akkor kezdtem, már egy ideje csendben, szavak nélkül szóltam *Hozzá*. Nem panaszkodtam, nem is kértem. Intenzíven éreztem jelenlétének megnyugtató békéjét. A falakon kívül ez sokkal nehezebb volt: a mindennapokban nemigen volt hely, alig maradt idő a zavartalanul meghitt, bizalmas együttlétre. Utoljára csak mostanában, néhány évvel ezelőtt, a sokágyas kórházi betegszobában, tökéletes testi kifosztottságomban éltem át ennek a közelségnek a melegét.

HALMAI TAMÁS

Gregorián

*Liliom lépdél hajnalok
lebegve álló lépcsein,
egekbe szálló angyalok
gyönyörködnek a léptein
keresztülsütő kegyben,
megfürdik kegyelemben
törékeny teste a tünékeny
árnyak között a nap tüzében;*

*jelekre váró szárnyasok
ujjonganak a súlytalan
világ egéből származott
virágon mind, minduntalan
elámulva a bársony*